

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 20 december 2006

Mål nr

Ö 2437-04

KLAGANDE

Överförmyndarnämnden i Härnösands kommun

871 80 Härnösand

Ombud: Advokat NH

MOTPART

Staten genom Justitiekanslern

Box 2308

103 17 Stockholm

SAKEN

Ersättning av allmänna medel

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Nedre Norrlands beslut den 17 maj 2004 i mål ÖÄ 116-04

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen lämnar överklagandet utan bifall.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Överförmyndarnämnden i Härnösands kommun har yrkat att Högsta domstolen av allmänna medel tillerkänner nämnden begärd ersättning för arbete vid tingsrätten.

Justitiekanslern har bestritt ändring.

Sveriges Kommuner och Landsting samt Föreningen Sveriges Överförmyndare har yttrat sig.

SKÄL

Frågan i målet gäller i vilken mån en överförmyndarnämnd har rätt att få ersättning av allmänna medel för arbete och utgifter enligt 20 kap. 7 § föräldrabalken i ett mål där nämnden har fört talan.

Enligt 20 kap. 7 § första stycket föräldrabalken får rätten i mål eller ärende

där överförmyndaren fört talan, när skäl föreligger, tillerkänna överförmyndaren ersättning av allmänna medel för det arbete han nedlagt på målets eller ärendets utförande samt för nödiga utgifter. I bestämmelsens andra stycke föreskrivs att överförmyndaren får anlita ombud i mål eller ärende där han för talan. Enligt 19 kap. 2 § samma balk kan en kommun bestämma att det i stället för överförmyndare skall finnas en överförmyndarnämnd. Av paragrafen framgår att det som på andra ställen än i 19 kap. föreskrivs om överförmyndare skall tillämpas på en sådan nämnd.

Av avgörande betydelse för bedömningen av den fråga som nu skall besvaras är hur rekvisitet ”när skäl föreligger” i 20 kap. 7 § föräldrabalken skall tillämpas.

Bestämmelsen, som tillkom i samband med att överförmyndarinstitutet infördes, fanns ursprungligen i 12 kap. 23 § lagen den 27 juni 1924 om förmyndarskap, och den har därefter, såvitt nu är aktuellt, inte ändrats annat än språkligt. Detta hindrar emellertid inte att synen på de skäl som bör föreligga för att ersättning skall utgå kan ha förändrats över åren.

Enligt det system som gällde vid tillämpningen av 1924 års lag om förmyndarskap hade överförmyndaren rätt till en jämförelsevis ringa ersättning som huvudsakligen utgick ur de omyndigas och andra berörda enskildas medel (s.k. sportler). Det ansågs därför önskvärt att särskild ersättning av allmänna medel kunde beredas överförmyndaren för utförande av talan inför domstol. Undantag från denna huvudregel kunde dock göras, t.ex. i ett fall

där överförmyndaren på grund av tillfälliga omständigheter åtnjöt ett särskilt stort arvode. (Se NJA II 1924 s. 533 f.)

Numera har organisationen av överförmyndarverksamheten och formen för ersättning till överförmyndare emellertid ändrats väsentligt. Verksamheten är sedan den 1 januari 1976 en kommunal angelägenhet som skall bekostas av kommunerna. (Se t.ex. prop. 1974:142 s. 155 och LU 1974:38 s. 64.) Kostnaderna för verksamheten ingår i kommunens budget och varje enskild kommun beslutar själv om vilka resurser som skall avsättas och vilken organisation som skall väljas. En överförmyndare har i dag rätt till skälig ersättning av kommunala medel för förlust av arbetsinkomst och av andra ekonomiska förmåner på grund av uppdraget. Kommunfullmäktige får också besluta om arvode och ersättning för resekostnader och andra utgifter, i skälig omfattning, i anledning av uppdraget. (Se 19 kap. 15 § föräldrabalken och 4 kap. 12–15 §§ kommunallagen 1991:900.)

Under sådana omständigheter är det naturligt att de skäl som bör föreligga för att ersättning skall utgå för arbete i samband med ett mål eller ärende i domstol inte är desamma som de var då det äldre systemet tillämpades. Utrymmet för att tillerkänna överförmyndaren ersättning av allmänna medel måste numera, såsom hovrätten framhållit, anses som mycket begränsat. Utgångspunkten får nu sägas vara att ersättning inte skall utgå. Undantagsvis kan det dock i vissa fall framstå som rimligt att staten snarare än kommunen svarar för kostnaderna. Som exempel kan nämnas ett fall där det finns ett betydande allmänintresse av den talan som har förts eller ett fall där målet

eller ärendet har föranlett kostnader som avsevärt överstiger det normala.

I förevarande fall saknas skäl att tillerkänna överförmyndarnämnden den begärda ersättningen. Överklagandet skall därför lämnas utan bifall.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Lennander (referent), Blomstrand,
Pripp, Håstad och Skarhed
Föredragande revisionssekreterare: Söderlind